

ICEG EC

ICEG EC - CORVINUS

Balkán Monitor

2005/8.

TARTALOM

<i>TÖBB EU-TÁMOGATÁS A NYUGAT-BALKÁNON</i>	3
<i>EGY LÉPÉSSEL KÖZELEBB AZ EU-TAGSÁGHOZ</i>	7
<i>BULGÁRIA REKORD MÉRETŰ GDP NÖVEKEDÉST ÉRT EL 2004-BEN</i>	10
<i>AZ ÁLLAMADÓSSÁG ÉS A KÜLSŐ ADÓSSÁG ALAKULÁSA HORVÁTORSZÁGBAN</i>	12

TÖBB EU-TÁMOGATÁS A NYUGAT-BALKÁNON

Az Európai Bizottság 272,5 millió eurót fordít Macedónia, Szerbia és Montenegró, valamint Koszovó megsegítésére. Ezt az összeget a közintézmények támogatására és a legitim keretek létrehozására lehet felhasználni. A CARDS program (mely a Közösségi Segítség Újjáépítésre, Fejlesztésre és Stabilizációra angol nyelvű rövidítése) keretein belül a három ország eltérő mértékű támogatást kap: Macedónia 34,5 millió eurót, Szerbia és Montenegró 184 millió eurót és Koszovó 54 millió eurót.

Ezen összegek felhasználási módja az országok politikai légkörétől függ. A hangsúly az infrastruktúra helyreállítása helyett a közszektor támogatásán, az EU-harmonizáción és a szabad piac megerősítésén van.

A CARDS-RÓL:

Az Európai Unió az 1990-es évek óta a Nyugat-Balkán legnagyobb támogatója. (Magát a "Nyugat-Balkán" kifejezést is az Unió hozta létre azzal a céllal, hogy összefogja ezeket az országokat.) 1991 óta, beleértve 2001-et is, az Európai Unió több mint 6,1 milliárd eurót, csak 2001-ben pedig 845 millió eurót tett elérhetővé három segélyprogram keretében (Phare, Obnova és CARDS).

A 90-es években az Unió és a Nyugat-Balkán kapcsolata főleg a válságkezelésre és újjáépítésre koncentrált. Ezek a segélyprogramok összesen 5,5 milliárd eurót tettek ki. Miután a térség kilábalott ebből az időszakból, felmerült az igény egy hosszú távú stabilizációs folyamat elindítására. Ezért 1999-ben az Európai Unió létrehozta a Stabilizációs és Társulási Programot (SAP), amely ma a Nyugat-Balkánnal folytatott politikájának sarokköve. A SAP-ot nagyvonalú pénzügyi segélyprogram is kíséri, melynek neve a már korábban említett Közösségi Segítség Újjáépítésre, Fejlesztésre és Stabilizációra (CARDS). Az Európai Tanács 2000 decemberében indította el a CARDS programot, melynek fő célja, hogy segítsen a Nyugat-Balkán országainak és megoldja regionális problémáikat: az újjáépítést, a gazdasági és politikai rendszerek reformját és fejlesztését, valamint hogy elősegítse közöttük az együttműködést. Ezt a két fő célt a SAP fektette le, mely annak a politikának a végső fázisa, ami szerződéses viszonyt hoz létre egy régióbeli ország és az EU között. A CARDS Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Szerbia és Montenegró, valamint Macedónia részvételét támogatja. Erre a célra 2000 és 2006 között 4,65 milliárd eurót különít el a program. Hogy elősegítsék a SAP-ot, a CARDS segélyből beruházásokat finanszíroznak, támogatják az intézmények kialakítását, valamint az alábbi négy fő terület programjait:

- Újjáépítés, demokratikus stabilizáció, kibékítés és menekültek hazaküldése.
- Intézményi és törvényhozó rendszer fejlesztése, beleértve az EU normáival és felfogásával történő harmonizációt, hogy alátámasszák a demokráciát és a törvényességet, az emberi jogokat, a polgári társadalmat és médiát, valamint a szabad piacgazdaság működését.
- Fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés, beleértve a szerkezeti reformot.
- Szorosabb kapcsolattartás és regionális együttműködés a SAP országok között, valamint köztük, az Európai Unió országai és a közép-európai tagjelölt országok között.

A HÁROM ORSZÁG ÉS A CARDS

MACEDÓNIA

Macedónia 2004. március 22-én jelentkezett EU-tagságért. 2004. április 1-én életbe lépett Macedónia és az Európai Közösség között a Stabilizációs és Társulási Egyezmény, és Brüsszelben már lezajlottak a Stabilizációs és Társulási Bizottság első találkozói. Az Európai Unió jelenlegi alapjából 18,5 millió eurót kívánnak fordítani a bírósági és rendőrségi reformokra és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre. A közigazgatási reform területén tervezett változások között van a statisztika és telekommunikáció adminisztratív kapacitásainak kiépítése, a decentralizációs folyamat támogatása, valamint a vám- és adóengedmények. Az EU támogatása segít megvalósítani az Ohrid Keretmegállapodást és megerősíti a kormány képességét az ország teljes újjáépítésre. A törekvések két területre koncentrálnak:

- az új kormányzati szektorban megfelelő képességek kiépítése, melyek a keret-megállapodás megvalósításáért felelősek, valamint
- az etnikai kisebbségek részvételének növelése a közigazgatásban.

Ezekre a projektekre kétfélmillió euró áll rendelkezésre, és ugyanekkor összeget szántak Macedónia részvételére az Európai Közösség projektjeiben. Végül pedig 10,6 millió eurót fordítanak gazdasági és társadalmi fejlesztésre, melynek célja, hogy az országban a befektetések számára kedvező légkört hozzon létre.

Az előző évekhez hasonlóan az Általános Technikai Segítség Programja (GTAF) is támogatja a jövőbeli programok tervezését: most 1,4 millió euróval.

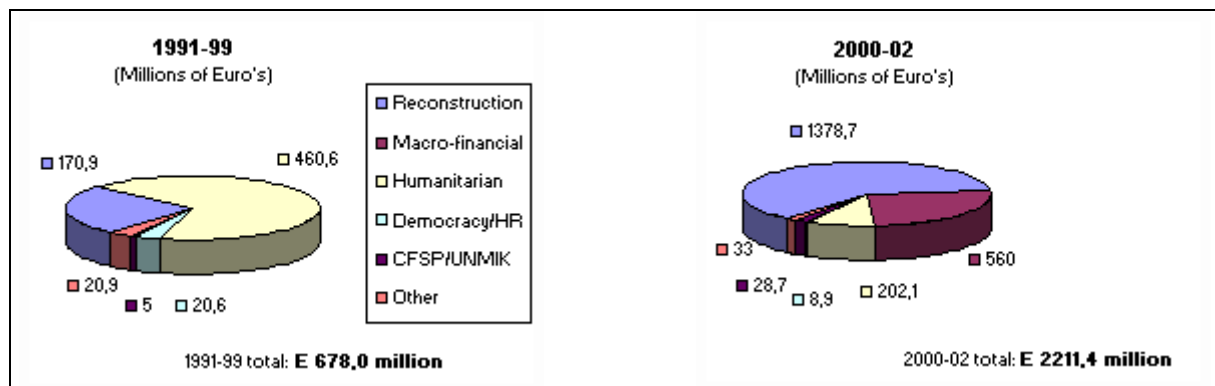
SZERBIA ÉS MONTENEGRÓ

A Bizottság 2005. április 12-én javaslatot terjesztett elő, hogy megnyissák a tárgyalásokat Szerbia és Montenegróval egy Stabilizációs és Társulási Egyezményről (SAA). Ez az egyezmény hozná létre az első szerződéses viszonyt az ország és az EU között, és akár az EU-tagsághoz is vezethet.

A CARDS támogatás fő célja Szerbiában és Montenegróban, hogy elősegítse az állam haladását a stabilizációs és társulási folyamatban. Ez azt jelenti, hogy most három fő beavatkozási területre koncentrálnak a támogatás:

- Jó kormányzás és intézménykialakítás támogatása, különös tekintettel a közigazgatási reformra, az igazságügyre és a belügyekre (pl. a törvényesség erősítése), valamint a vám- és adórendszerre.
- Gazdasági talpraállás, megújulás és reform, kiemelve az energiaügyet, a közlekedést, a környezetet és a gazdasági fejlődést.
- Szociális fejlődés és civil társadalom, különös tekintettel az egyetemi oktatásra, a regionális együttműködés javítására, a munkahelyteremtéssel összekapcsolt szakmai képzésre és gyakorlatra, valamint a polgári társadalom erősítésére.

1. GRAFIKON – TÉNYEK ÉS ÁBRÁK SZERBIA ÉS MONTENEGRÓ EU-TÁMOGATÁSÁRÓL

Forrás: http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/fry/index.htm

Az Európai Bizottság jóváhagyta a Megvalósíthatósági Tanulmányt, amely azt mérte fel, hogy Szerbia és Montenegró készen áll-e, hogy 2005-ben megtárgyalja az EU-val a Stabilizációs és Társulási Egyezményt (SAA). Ez az egyezmény hozza létre az első szerződéses kapcsolatot Szerbia és Montenegró, valamint az Európai Unió között. Kostunica szerb miniszterelnök azt mondta, hogy Szerbia már 2000 októbere óta bár erre a napra. Az Európai Bizottság (EC) elfogadta Éves Programját Szerbia és Montenegró, valamint a Szerb Államszövetség és Montenegró számára. Hogy tükrözze Szerbia és Montenegró sajátos alkotmányos felépítését, valamint az EU „kétpályás” megközelítését, a 184 millió eurós összeget, mely a 2005-ös CARDS Programból származik, három különböző akcióprogramra fordítják.

- 154,5 euró millió a Szerb Köztársaságot segíti
- 22 euró millió a Montenegrói Köztársaságot segíti
- 7.5 euró millió pedig a Szerbia és Montenegró Államszövetség szintjén lévő adminisztratív apparátust támogatja.

A három program lehetővé teszi Szerbiának és Montenegrónak, hogy megvalósítsa reformjait és modernizációs törekvéseit. A programok ahhoz is hozzájárulnak, hogy Szerbia és Montenegró közeledhessen az EU-hoz és kifejezik a 2004-ben publikált Európai Partnerség prioritásait. Támogatást nyújtanak a demokratikus stabilizációhoz, a jó kormányzáshoz és intézmények kiépítéséhez, valamint a társadalmi fejlődéshez.

Koszovó

Az EU fő célja Koszovóval kapcsolatban már a kezdetektől fogva az, hogy új jövőt építsenek az országnak. Az Európai Unió koszovói jelenléte három fő alakot ölt:

- ECHO: Humanitárius Segély Hivatal. Ez az EU humanitárius szerve, mely sürgősségi ellátást nyújt a szükségben szenvedőknek.
- Európai Újjáépítési Ügynökség. Fenntartható újjáépítési és fejlesztési programokat finanszíroz, az Európai Bizottság politikai irányítása alatt.
- Az ENSZ Koszovói Belső Igazgatósága (UNMIK). Ennek részeként az EU szerepe, hogy újraélessze Koszovóban a gazdasági tevékenységet, újjáépítse, amit a háború elpusztított, és megteremtse a modern, nyitott piacgazdaság feltételeit.

1. TÁBLÁZAT – AZ EU-TÁMOGATÁS HÁROM TERÜLETE 1998-2001 KÖZÖTT:

EU támogatás Koszovóban (millió €)	1998	1999	2000	2001
Íllésánítái eegálv	7 5	127	275	220 0
Humanitárius eegálv		272(1)	50	12 5
Dánztívni (makrogaazdasági) eegálv			25	20 0
Összesen	7 5	505	360	362 5

(1) Ezt az összeget a koszovói válság által sújtott térség (Albánia, FYROM, Montenegró) támogatására fordították. A €378 millióból €111.7 milliót közvetlenül Koszovóban költöttek el.

Forrás: http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/fry/index.htm

2005-ben a CARDS programon belül az EU 54 millió euróval támogatta Koszovót reformjaiban és modernizációs folyamatában. A program fő célja, hogy stabil jövőt segítsen felépíteni egy biztonságos, demokratikus és több etnikumú Koszovóban. A támogatást a demokratikus stabilizáció területére, a jó kormányzásra és intézménykialakításra, a gazdasági és társadalmi fejlesztésre fordítják, akárcsak Szerbiában és Montenegróban.

EGY LÉPÉSEL KÖZELEBB AZ EU-TAGSÁGHOZ

2005. április 25-én Bulgária és Románia Luxemburgban aláírta a csatlakozási szerződést az Európai Unióval. A csatlakozás tervezett időpontja 2007 eleje lesz, tehát körülbelül húsz hónap van hátra addig, amíg ez a két ország a Közösség teljes jogú tagja lesz. A legrosszabb esetben – ha addigra a két ország nem lesz felkészülve a csatlakozásra és nem lesz képes végrehajtani a szükséges reformokat – egy évvel eltolódik, és 2008-ban kerül sor a csatlakozásra.

HÁTTÉR

A 90-es évek végén az EU-tagságra pályázó országok két egymástól elkülönülő csoportot alkottak. Az első csoportba – az úgynevezett “Luxemburg-országok” közé – olyan országok tartoztak, mint Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Magyarország és Szlovénia. Ők jártak élen az EU-csatlakozásra való felkészülés tekintetében. A második csoportba – az úgynevezett “Helsinki-országok” közé – azok az államok sorakoztak, amelyek – Máltától eltekintve – kicsit lemaradtak a rendszerváltást követő átalakulási folyamatban. Ide tartozott Bulgária, Lettország, Litvánia, Málta, Románia és Szlovákia. A második országcsoport tagjaival 2000-ben kezdődtek a csatlakozási tárgyalások, míg az első csoport tagjaival két évvel korábban, már 1998 márciusában.

2002 végére a második csoportba tartozó országok többsége behozta lemaradását, és a 6 “luxemburgi” országgal egyszerre, 2002 végén lezárta a csatlakozási tárgyalásokat. Ennek eredményeképpen egy évvel ezelőtt, 2004 májusában tíz – főként kelet-közép-európai – ország csatlakozott az Európai Unióhoz. A tavalyi bővítésből két ország maradt ki: Bulgária és Románia. Ez a két délkelet-európai ország nem tudott 2002 végéig minden tárgyalási fejezetet lezárni, így hátramaradt az európai integrációs folyamatban.

2004 végére Románia lezárta a csatlakozási tárgyalások hátralévő fejezeteit, azaz az előcsatlakozási folyamat véget ért. Ez a csatlakozási tárgyalás fejezeteit már 2004 közepén lezáró Bulgária számára is kedvező fejleménynek számított, a kisebb tagjelölt ország ugyanis élénk figyelemmel kísérte Románia csatlakozási folyamatának alakulását, hiszen az nyilvánvaló volt, hogy a két ország együtt fog csatlakozni az EU-hoz. Végül, szerencsére, a csatlakozási tárgyalások mindkét ország esetében időben befejeződtek.

Az Európai Parlament (EP) 2005. április 13-án szavazott Bulgária és Románia 2007-es csatlakozásának elfogadásáról. Bulgária esetében 522 igen-szavazat született 70 nem-szavazat ellenében, míg Románia esetében 497 igen 93 nem ellenében, azaz Bulgária csatlakozásának támogatottsága egy kicsit meghaladta Románia támogatottságát az EP képviselők körében. Ám a szavazás mindkét ország számára megnyitotta az utat az EU-csatlakozási szerződés április 25-i aláírása előtt.

Ugyanakkor Bulgária és Románia számára még mindig sok tennivaló van hátra, nem ülhetnek le és dőlhetnek hátra, várva a csatlakozásra. Ha nem sikerül végrehajtaniuk a szükséges reformokat, akkor a csatlakozás egy évvel toódik 2008-ra.

Románia esetében az igazságüggyel, a belüggyel és a versenyszabályozással kapcsolatban vannak még sokakban kétségek. Ugyanakkor Ollie Rehn, az EU bővítési biztosa kifejezte elismerését a román kormány azon erőfeszítéseit illetően, melyek az igazságügyi reformot, az állami vállalatok ügyét és a korrupció elleni harcot érintik. Bulgária esetében kevesebb probléma megoldása van hátra, mint Románia esetében: a kisebb csatlakozni kívánó ország esetében egy nukleáris erőmű, a korrupció és az ország bírósági rendszerének puhasága említhető javításra váró területként.

EU-27

Bulgária és Románia csatlakozásával az EU tagjainak száma 27-re emelkedik. Az EU lakossága 30 millió fővel (4,9%-kal), míg területe majdnem 350.000 km²-rel (8,9%-kal) nő majd. Annak köszönhetően, hogy Bulgária és Románia viszonylag szegény országok, az EU GDP-je nem fog szignifikáns mértékben emelkedni – az emelkedés várhatóan körülbelül 100 milliárd euró, azaz kevesebb, mint 1% lesz –, és az egy főre eső GDP is gyakorlatilag változatlan marad.

Érdekes összehasonlítani a két csatlakozni kívánó ország gazdaságának jelenlegi és 2007-re becsült fő makrogazdasági mutatószámait. Annak eredményeképpen, hogy Bulgáriában és Romániában is folyamatosan magas a gazdasági növekedés üteme az ezredforduló óta, mára gazdaságuk állapota jelentősen javult, és ezen gyors növekedési trend várhatóan középtávon, a következő néhány évben is fennmarad.

2. TÁBLÁZAT – FŐ MAKROGAZDASÁGI MUTATÓSZÁMOK, 2004-2007

		2004**	2005*	2006*	2007*
GDP/fő (euró, PPS)	Bulgária	6900	7400	7900	8500
	Románia	7000	7550	8150	8800
GDP/fő (EU25=100)	Bulgária	30,9	32,0	32,8	34
	Románia	31,4	32,7	33,8	35,2
Fogyasztói infláció (% , éves átlagos érték)	Bulgária	6,2	4,2	3,9	4,0
	Románia	11,9	9,0	7,0	6,0
Államháztartási egyenleg/GDP (%)	Bulgária	1,7	-0,5	0,2	-0,2
	Románia	-1,0	-1,6	-1,4	-2,0
Folyó fizetési mérleg egyenlege/GDP (%)	Bulgária	-7,2	-7,3	-6,8	-6,8
	Románia	-7,5	-7,8	-7,8	-7,6

* Előrejelzés, ** Előzetes érték

Mindkét országban várhatóan 5-5,5% között lesz a reál-GDP növekedés a következő két-három évben, ami az EU-átlaghoz való felzárkózás folytatását jelenti. Az EU25-ben a GDP-növekedés várhatóan 1,5-2,5% között lesz idén és jövőre is, így Bulgária és Románia várhatóan évi 1 százalékponttal csökkenti az egy főre jutó GDP-ben meglévő különbséget (a 2004-es 30-31%-ról 2007-re 34-35%-ra növelve az EU-átlaghoz viszonyított saját egy főre eső GDP-jét). Ám még ennek ellenére is a két délkelet-európai ország lesz az EU két legszegényebb országa a 2007-es csatlakozáskor.

Bulgáriában viszonylag alacsony az infláció, és ez várhatóan a következő években is így marad. Romániában is folyamatos az infláció-csökkentési folyamat, ám 2004-ben még mindig kétszámjegyű (11,9%) volt a fogyasztói árindex éves átlagos értéke. 2005-ben az éves infláció értéke már lemehet 10% alá, és ezzel a rendszerváltás óta először lenne egyszámjegyű az árszínvonal emelkedése. Ez azt is eredményezné, hogy az ország közelebb kerülne a maastrichti inflációs kritériumhoz.

A költségvetési hiány mértéke nem jelent problémát ezekben az országokban, és ez várhatóan nem változik a közeljövőben sem. Bulgáriában valutatanács működik, ami megköveteli az alacsony deficitet (vagy éppen a szufficitet), míg Romániában az IMF-fel való együttműködés segíti a költségvetési hiány alacsony szinten tartását.

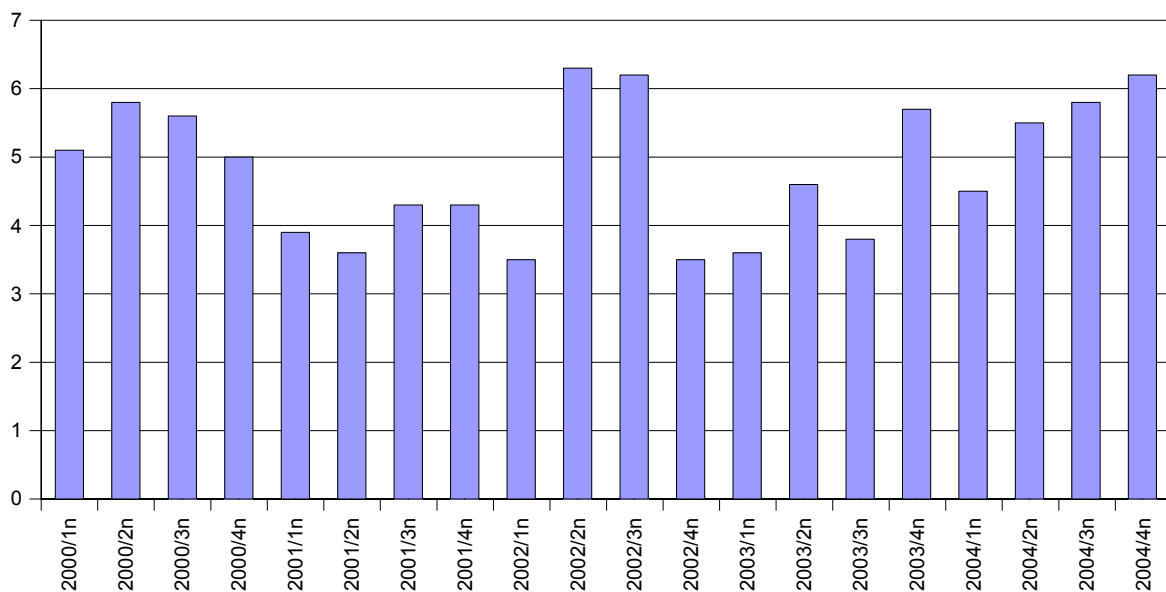
A folyó fizetési mérleg hiánya jelenleg mindkét országban magas, elsősorban annak köszönhetően, hogy mindkét ország belső kereslete erősen növekszik, míg a külföldi kereslet nem annyira jelentős. A külkereskedelmi deficit mindkét országban növekedett 2004-ben, és ennek következtében a folyó fizetési mérleg hiány Bulgáriában és Romániában is elérte a GDP 7%-át. Középtávon ez a trend annyiban fog megváltozni, hogy a folyó fizetési mérleg hiányának GDP-hez viszonyított aránya

várhatóan nem nő tovább jelentős mértékben, köszönhetően a gyors gazdasági növekedésnek és a gyengülő hazai és lassan erősödő külföldi keresletnek. A külső egyensúlytalanság jelenti a gyenge pontot mindkét tagjelölt gazdaságában, ugyanakkor mindkét ország könnyen finanszírozza a magas folyó fizetési hiányt az óriási mennyiségben beáramló közvetlen külföldi tőkebefektetések segítségével.

BULGÁRIA REKORD MÉRETŰ GDP NÖVEKEDÉST ÉRT EL 2004-BEN

A bolgár Nemzeti Statisztikai Intézet (NSI) 2005. március végi előzetes adatai szerint 2004 negyedik negyedében Bulgária GDP-je 6,2%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Ez a növekedési ütem majdnem ugyanolyan magas volt, mint 2002 második felében. A negyedéves GDP mutatók 2004-ben fokozatosan nőttek. Az első negyedévben a növekedés még 4,5% volt, mely a második és a harmadik negyedévre 5,5%-ra, illetve 5,8%-ra emelkedett. A teljes 2004-es évben a bolgár GDP 5,6%-kal nőtt, amely a második félév jó eredményeinek köszönhető.

2. GRAFIKON – GDP NÖVEKEDÉS BULGÁRIÁBAN, 2000-2004 (%)

Forrás: NSI Bulgária

A kínálati oldalon a szolgáltatási szektor érte el a legmagasabb, 6%-os éves növekedést. Mivel a szolgáltatások részesülnek legnagyobb mértékben a bruttó hozzáadott értékből (59%), a szektor erőteljes bővülése fontos szerepet játszott a tavalyi nagymértékű GDP növekedésben. 2004 jó év volt Bulgáriában a turizmus számára is, amely szintén a szolgáltatási szektort erősítette.

Az ipari szektor teljesítménye szintén kiemelkedő volt, a növekedés 2004-ben elérte az 5,3%-ot. Másrészt a primer szektor tavaly mérsékelt ütemben nőtt, a mezőgazdaság bruttó hozzáadott értéke 2,2%-kal nőtt. Az ipari szektor részaránya a bruttó kibocsátásban 30% volt, míg a mezőgazdaságé mintegy 10%.

A keresleti oldalon a fogyasztás és a bruttó állóeszköz-felhalmozás volt a GDP bővülés fő hajtóereje. A lakossági fogyasztás 4,8%-os növekedést mutatott, míg a közfogyasztás még nagyobb ütemben, 5,8%-kal emelkedett. A magánfogyasztást a növekvő jövedelmek és foglalkoztatottság, valamint a dinamikus hitelbővülés serkentették. A banki hitelállomány tavaly jelentős mértékben, csaknem 50%-kal emelkedett, ami az import növekedéséhez is nagyban hozzájárult. Másrészt az állótőke-képződés növekedése is számottevő volt, az elmúlt évben elérte a 12%-ot.

Az áruk és szolgáltatások egyenlege negatívan hatott a GDP növekedésre, mert a mérleghiány 19%-kal nőtt. Ez annak köszönhető, hogy míg az export 13%-kal nőtt, addig az import ezt meghaladva 14,1%-os mértékben bővült. Ez azt jelenti, hogy a bolgár GDP-t főként a hazai tényezők serkentették, a külföldi tényezők kisebb mértékben hatottak a fejlődésre.

3. TÁBLÁZAT – A GDP ÖSSZETÉTELE, 2004

	Érték aktuális árakon ezer leva	Volumenindex 2003=100%
Bruttó Hozzáadott Érték (2+3+4=5+6)	32 941 932	105.4
Gazdasági szektor szerint:		
<i>Mezőgazdaság</i>	3 580 795	102.2
<i>Ipar</i>	9 878 176	105.3
<i>Szolgáltatások</i>	19 482 961	106.0
Tulajdonosi fajta szerint:		
<i>magán</i>	25 203 231	107.5
<i>állami</i>	7 738 701	99.4
Kiigazítások	5 066 474	107.0
Bruttó Hazai Termék (GDP) (1+7=9+12+15+18)	38 008 406	105.6
A végső felhasználás szerint:		
Végső fogyasztás (10+11)	33 000 616	105.0
<i>Egyéni</i>	29 136 368	104.8
<i>Közös</i>	3 864 248	105.8
Bruttó tőkeképződés (13+14)	8 938 669	.
<i>Bruttó állóeszköz-felhalmozás</i>	7 957 282	112.0
<i>Változás a készletekben</i>	981 387	.
Egyenleg (export – import) (16-17)	-3 900 800	.
<i>Áruk és szolgáltatások exportja</i>	22 209 800	113.1
<i>Áruk és szolgáltatások importja</i>	26 110 600	114.1
Statisztikai hiba	-30 079	.

Forrás: NSI Bulgária

2004-re a kormány 5,6-5,7%-os GDP növekedést tűzött ki célul, mely maradéktalanul teljesült. Valójában ez volt az elmúlt 15 év legmagasabb növekedési rátája az átalakulás kezdete óta, melyben nagy szerepe volt 2004 erős második félévének.

A kormány 2005-ös célkitűzése 5% körül volt, de a 2004-es kedvező eredmények miatt a pénzügyminiszter 5,5%-ra emelte a célt.

Az Európai Bizottság is optimistán áll az idej bolgár GDP növekedéshez, ők 6%-os ütemet jósoltak, de az Európai Bizottság 2005 tavaszán megjelent *Economic Forecasts* című előrejelzése szerint ez a növekedés 2006-ban 4,5%-ra lassulhat.

A 2005-ös dinamikus növekedés bázisai továbbra is a hazai tényezők lesznek, főként a fogyasztás és a bruttó állóeszköz-felhalmozás. A 2005 júniusában tartandó választások miatt a közfogyasztás előreláthatólag magas marad, másrészt a bérpolitika várható expanziója ösztönző hatással lehet a magánfogyasztásra is. A választások után azonban fiskális megszorításokra lehet számítani, és e kiigazítások hatására 2006-ban lassulhat a GDP növekedési üteme, és javulhat Bulgária külső és belső egyensúlya.

AZ ÁLLAMADÓSSÁG ÉS A KÜLSŐ ADÓSSÁG ALAKULÁSA HORVÁTORSZÁGBAN

2004-ben a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya elérte az 53,8%-ot Horvátországban. Ez emelkedést jelent 2003-hoz képest, amikor 51,6%-on állt ez a mutató. 2004-ben a bruttó külső adósság a GDP 82%-át érte el, ami majdnem megegyezik a 2003-as 81,8%-os értékkel. A külső államadósság aránya a teljes államadósságon belül megközelítette a 60%-ot.

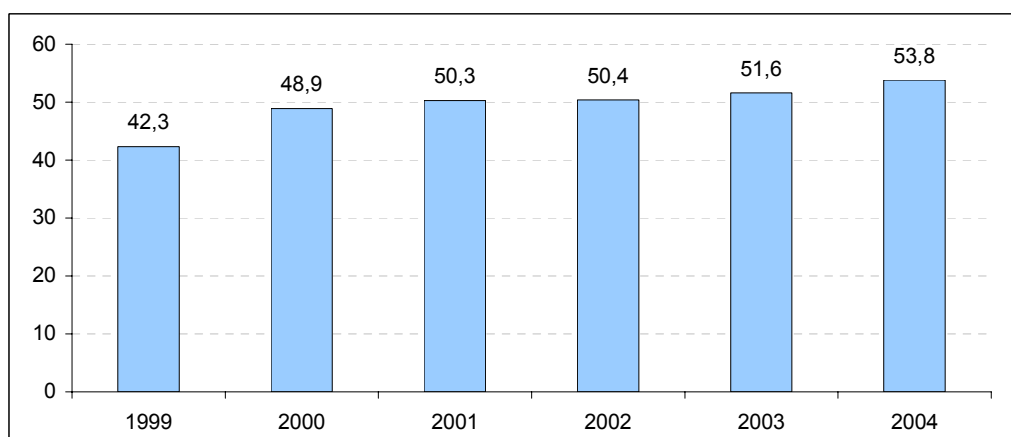
A konszolidált államháztartás államadóssága a következő öt elemből áll össze:

- A központi kormányzat adóssága (70%)
- A költségvetésen kívüli elkülönített alapok adóssága
- A helyi önkormányzatok adóssága
- Kormányzati garanciák
- A Horvát Újjáépítési és Fejlesztési Bank (CBRD) adóssága

Az államadósság értéke 110.151 millió kuna volt 2004-ben. Ez azt jelenti, hogy tavaly az államadósság nem csak a GDP-hez viszonyított arányát tekintve nőtt, hanem abszolút értékben is: 2003-ban az államadósság még csak 99.592 millió kuna volt. Az államadósság legnagyobb részéért a központi kormányzat egyre erősödő eladósodottsága okolható, a kormányzati garanciák állománya ugyanakkor csökkenést mutat. Továbbra is a költségvetés marad a horvát gazdaságpolitika legfőbb kockázati forrása, és ugyan egyre erősebb az igény a kiadások csökkentésére, egyelőre semmilyen határozott intézkedés nem született ennek elérésére. Így a kiadások 2004 végén is tovább növekedtek. A várakozások szerint a központi költségvetés helyzete 2005-ben is aggodalomra ad majd okot, elsősorban különböző – részben a kormányzathoz, részben az ellenzékhez közel álló – érdekcsoportok nyomásának köszönhetően. Ugyanakkor 2005-ben az államadósság GDP-hez viszonyított aránya várhatóan csökken majd (52,5%-ra), igaz, abszolút értékben növekedésre lehet számítani: várhatóan 114.946 millió kunát tesz majd ki az adósság.

A horvát államadósság szintje jóval a Maastrichtben megfogalmazott kritérium szintje alatt van, ugyanakkor aggodalomra adhat okot, hogy az elmúlt években erős emelkedő trend figyelhető meg. 1999-ben még csak a GDP 42,3%-át tette ki az államadósság, ám folyamatos növekedés után 2004-ben már elérte a korábban említett 53,8%-os értéket.

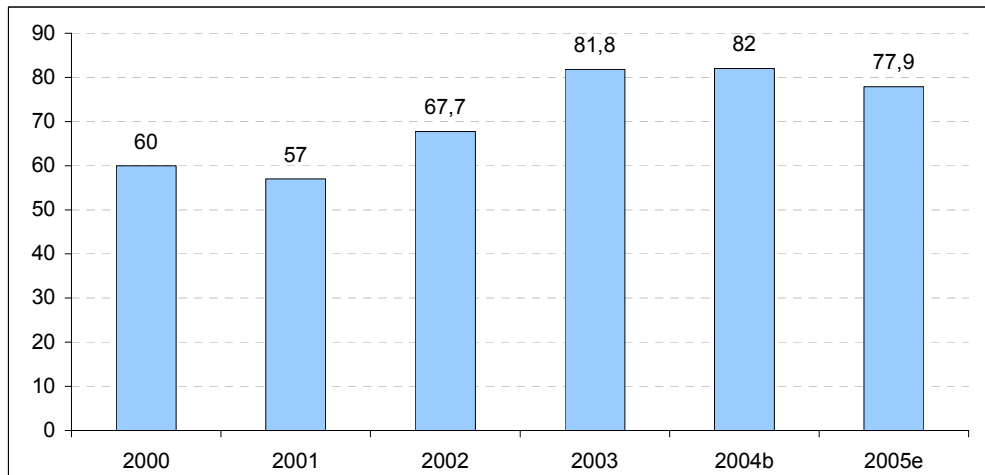
3. GRAFIKON: ÁLLAMADÓSSÁG A GDP %-ÁBAN

Forrás: Privredna Banka Zagreb

2004-ben Horvátország bruttó külföldi adóssága elérte a GDP 82%-át. Ez egyben azt is jelenti, hogy a horvát államadósság 60%-át finanszírozták külföldi forrásokból. 2005-ben a belföldi adósság aránya várhatóan kismértékben emelkedik majd a teljes államadósságon belül, és 2004-es 40%-os szintje után 2005-ben eléri a 48%-ot. 2007-re a külföldi és belföldi forrásokból finanszírozott államadósság értéke várhatóan majdnem kiegyenlítődik.

4. GRAFIKON – KÜLSŐ ADÓSSÁG A GDP %-ÁBAN

Forrás: Deutsche Bank Research

b: becslés, e: előrejelzés

A külső adósság növekedési üteme folyamatosan emelkedett 2001 óta, ám 2004-ben csökkenés következett be. 2004 első tíz hónapjában a külső adósság a GDP százalékában kifejezve 3 százalékponttal nőtt, míg az előző év ugyanezen időszakában a növekedés 9 százalékpontnak felelt meg. Ugyanakkor a 2004-es év utolsó negyedévében erősen növekedett a külső adósság (legalábbis az év első három negyedévéhez képest). Így 2004 decemberében a horvát külső adósság értéke 30,2 milliárd dollár volt, 6,6 milliárd dollárral több, mint egy évvel korábban. Ez a növekedési ütem alacsonyabb volt, mint a 2003-as: akkor 8,3 milliárd dollárral nőtt egy év alatt a külső adósságállomány.

2004-ben a bankszektor járult hozzá legnagyobb mértékben a külső adósságállomány bővüléséhez. Ebben az évben már 33,7% volt a részesedése ennek a szektornak a teljes külső adósságból, míg egy évvel korábban még csak 31%. Az utolsó negyedévben 3,7 milliárd dollárral nőtt a külső adósság, és ennek az állománynövekedésnek az 54,1%-a a bankszektorhoz kapcsolódott. Ugyanakkor a kormányzati szektor aránya a külső adósságban 2004-ben 2003-hoz képest csökkent, 35,8%-ról 32,9%-ra.